

Butlletí de Prevenició d'Errors de Medicació

de Catalunya

Vol. 13, núm. 1 · gener – març 2015

Butlletí de
**Prevenició d'Errors
de Medicació**
de Catalunya

- Resum de la *Memòria anual 2014. Programa de prevenció d'errors de medicació de Catalunya*

Resum de la *Memòria anual 2014. Programa de prevenció d'errors de medicació de Catalunya* ■

Marta Massanés

Programa de prevenció d'errors de medicació de Catalunya

■ Notificació d'errors de medicació

Durant l'any 2014 s'han registrat un total de 1.423 notificacions d'errors de medicació (EM).

Classificacions de les notificacions rebudes

Hi ha diverses classificacions possibles de notificacions: segons la gravetat o les conseqüències que tenen els EM notificats sobre el pacient, segons el lloc on s'origina la notificació, segons el personal que origina la notificació i segons la causa o les causes que fan que es produeixi.

Tot seguit es presenten les classificacions

corresponents als EM recollits des de l'1 de gener de 2014 fins al 31 de desembre de 2014.

Segons la gravetat

El 63,7% dels errors no han arribat al pacient, mentre que dels que sí que ho han fet, un 5,6% li han causat algun tipus de lesió (taula 1).

Categoria	%	Nre.
Sense lesió	94,4%	1.344
A: Circumstància amb capacitat de causar error.	21,2%	302
B: L'error s'ha produït, però s'ha detectat abans d'arribar al pacient.	42,5%	605
C: L'error no ha produït lesió al pacient.	16,2%	230
D: El pacient requereix observació, però no s'ha produït lesió.	14,5%	207
Amb lesió	5,6%	79
E: Ha necessitat tractament i/o li ha causat lesió temporal.	4,2%	60
F: Ha necessitat hospitalització o aquesta s'ha allargat i li ha provocat una lesió temporal.	1,2%	17
G: Li ha produït una lesió permanent.	0,1%	1
H: Li ha produït una situació propera a la mort.	0,1%	1
I: Ha produït la mort del pacient o hi ha contribuït.	0%	0
Els EM no han arribat als pacients (A, B)	63,7%	907
Els EM han arribat als pacients (C, D, E, F, G, H, I)	36,3%	516

Taula 1. Classificació dels EM notificats durant l'any 2014 segons la gravetat

Segons l'origen de la notificació

Actualment, hi ha 120 centres registrats al Programa de prevenció d'errors de medicació de Catalunya (PREVEMCAT) com a centres notificadors. Malgrat el nombre elevat de centres que hi estan adscrits, el 98% de les notificacions rebudes durant el període que analitzem han estat realitzades només per 10 centres.

Majoritàriament, les notificacions d'EM provenen de l'àmbit hospitalari (58,7%), seguit de les d'oficines de farmàcia (27,7%), de residències de gent gran i centres sociosanitaris (7%), de centres d'atenció primària (3,8%) i, en darrer terme, del domicili del pacient (2,8%). En la figura 1 es mostra la distribució pels diferents àmbits.

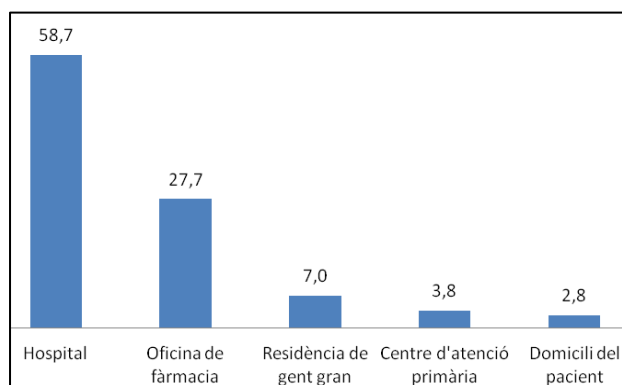

Figura 1. Classificació dels EM segons el lloc on s'ha originat la notificació durant l'any 2014

Segons els medicaments implicats

Els grups terapèutics que s'han vist implicats més sovint en les notificacions rebudes de l'1 de gener al 31 de desembre de 2014 han estat els següents:

1. B01 – Anticoagulants i antiagregants plaquetaris (13,2%): acenocumarol, heparines de baix pes molecular.
2. N05 – Psicolèptics (8,6%): benzodiazepines.
3. J01 – Antibiòtics sistèmics (8,1%): amoxicil·lina.
4. A10 – Antidiabètics (6,6%): insulines.

5. N02 – Analgèsics (6,2%): paracetamol, metamizol.
6. L01 – Agents antineoplàstics (5,3%): metotrexat, fluorouracil.
7. C01 – Teràpia cardíaca (4%): digoxina.
8. A02 – Antiàcids, antiflatulents i antiulcerosos (3,9%): omeprazole, ranitidina.

Aquests 8 grups concentren més de la meitat de les notificacions rebudes (56%).

Segons la causa

El 25% dels errors s'han produït durant l'administració del medicament; en segon lloc, amb un 18%, durant el procés de prescripció; en tercer lloc trobem, amb un 10%, els errors de sistema; en quart lloc, els errors que es produeixen per manca d'informació (del medicament, del pacient o del procés), amb un 9%; seguits, amb un 8%, dels que es produeixen durant la dispensació del medicament i els originats per la forma farmacèutica del medicament (per similitud d'envasos o de noms o per etiquetatge incomplet o equívoc), també amb un 8%; i, ja en un percentatge menor (2%), els errors que s'originen per una verificació incorrecta de la prescripció.

La figura 2 mostra el percentatge de notificacions atribuïdes a cada procés de la cadena del medicament.

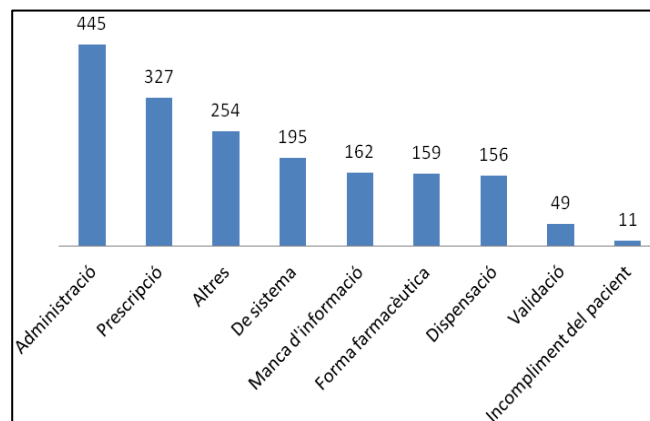

Figura 2. Classificació dels EM notificats durant l'any 2014 segons les causes que els motiven

■ **Activitats formatives**

Un dels objectius principals del PREVEMCAT és fer difusió dels coneixements adquirits a partir de les notificacions rebudes entre el màxim nombre de professionals sanitaris per tal de contribuir a la millora de l'atenció sanitària dels pacients. Per assolir aquest objectiu es promouen diverses activitats formatives, com ara:

Participació en el projecte de formació a l'atenció primària "La pràctica clínica diària i l'ús racional dels fàrmacs"

Aquest projecte consisteix en un pla de formació continuada en l'ús racional dels medicaments, resultat de la col·laboració entre el Departament de Salut i la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC), del qual l'any 2014 se n'ha dut a terme la 8a edició. A través d'aquest projecte fins ara s'han organitzat més de 965 sessions formatives en diferents centres d'atenció primària (CAP) de tot Catalunya i s'han format més de 10.200 metges, 5.500 infermers i 1.300 farmacèutics.

Des de l'any 2011 s'ha participat en el projecte amb una sessió formativa de dues hores de durada que porta per títol "Prevenició d'errors de medicació: recomanacions i sistemes de notificació". El contingut d'aquesta sessió té com a objectius donar a conèixer la terminologia bàsica emprada per descriure els incidents amb medicaments, diferenciar els EM de les reaccions adverses a medicaments (RAM), donar a conèixer l'impacte assistencial i econòmic dels EM, explicar per què es produeixen i com actuar per tal d'evitar-los, i finalment, mostrar com es poden comunicar. La darrera part de la formació està orientada a presentar casos pràctics reals d'EM que han estat registrats en el PREVEMCAT.

Durant la 8a edició del Pla de formació, l'any 2014 s'han dut a terme vuit sessions formatives

a diferents CAP de Barcelona ciutat, la Seu d'Urgell, l'Hospitalet de Llobregat, Vilanova del Camí, Salou, Sant Boi de Llobregat, Roses i Ripollet.

■ **Butlletí de Prevenició d'Errors de Medicació de Catalunya**

El *Butlletí de Prevenició d'Errors de Medicació de Catalunya* és una de les publicacions promogudes pel Departament de Salut que té com a objectiu donar a conèixer i difondre entre els professionals sanitaris informació sobre la utilització segura dels medicaments, així com mantenir aquests professionals al corrent de totes les novetats en aquest camp que els puguin resultar d'interès. A partir de l'any 2014 es va ampliar a quatre números anuals el nombre de publicacions. Els quatre números corresponents a l'any 2014 són:

Volum 12, núm. 1

«Resum de la memòria d'activitats del Programa de prevenició d'errors de medicació - 2013»

Volum 12, núm. 2

«Bioequivalència de medicaments genèrics parenterals de 5-Fluorouracil»

«Risc d'exposició accidental en persones no usuàries dels pegats de fentanil»

Volum 12, núm. 3

«Ús segur del medicament en els serveis d'urgències hospitalàries»

«Resum de les notificacions rebudes d'errors de medicació»

Volum 12, núm. 4

«Sistema de traçabilitat integral d'administració de citotòxics»

Tots els butlletins es poden consultar al canal temàtic Medicaments i farmàcia del Canal Salut de la Generalitat de Catalunya:

[Accés als butlletins](#)

■ Col·laboracions amb organismes d'altres àmbits professionals

El PREVEMCAT ha establert acords de col·laboració amb altres organitzacions per treballar conjuntament per a la millora de la seguretat en la utilització dels medicaments.

Aquestes aliances s'han establert en diversos àmbits: amb la Fundació Institut Català de Farmacologia del Centre Autòmic de Farmacovigilància de Catalunya, amb la Unitat de Farmàcia Clínica i Farmacoteràpia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, amb el Servei de Promoció de la Seguretat dels Pacients del Departament de Salut i amb la indústria farmacèutica.

Comunicació amb la indústria farmacèutica

El Grup de Treball per a la Prevenció d'Errors de Medicació de la Societat Catalana de Farmàcia Clínica (SCFC) estableix contactes amb els laboratoris responsables dels medicaments que s'han vist implicats en EM o en situacions que n'haguessin pogut comportar.

Tot seguit es recullen algunes de les notificacions d'EM originats per la forma farmacèutica del medicament rebudes durant el 2014:

Adrenalina® Level 1 mg/ml solució injectable xeringa precarregada

- Problema: quan s'administra a través del microclau la xeringa s'obtura i impedeix la sortida del medicament.
- Tipus d'error: administració incorrecta.

Barilux® 50 mg/ml i Barilux® 830 mg/ml suspensió oral i rectal, d'Iberoinvesa Pharma SL

- Problema: els envasos i les etiquetes de les dues concentracions són pràcticament idèntics.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

Claritromicina® i Ciprofloxacino® Cinfa comprimits

- Problema: presentacions molt similars.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

Diclofenaco® Llorens 75 mg/3 ml ampul·les i Metamizol® Normon 2 g /5 ml ampul·les

- Problema: presentacions molt similars.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

Clorhidrato Dopamina 200 mg/5 ml, de Grifols

- Problema: el vidre no és opac tal com indica la fitxa tècnica i cal protegir les ampul·les de la llum.
- Tipus d'error: medicament alterat.

Floseal® Hemostatic Matrix 5 ml (trombina humana-gelatina) de BAXTER SL

- Problema: està registrat com a producte sanitari mentre que hi ha altres productes que també contenen fibrina i estan registrats com a medicaments: TachoSil® esponja medicamentosa (fibrinogen humà-trombina humana) i Tissucol® Duo 5 ml sistema adhesiu de fibrina (fibrina-trombina-altres)
- Tipus d'error: genera confusió en l'administració.

Clorur sòdic 0,3%- glucosa 3,3% Viaflo® 1000 ml i Vialflex® injecció glucosa 10% 1000 ml, de BAXTER SL

- Problema: presentacions molt similars.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

Hidroferol® ampul·les bevibles, de Faes Farma SA

- Problema: risc en la manipulació de les ampul·les a l'hora d'obrir-les.
- Tipus d'error: envàs poc adequat per a una utilització segura.

Levotiroxina® Sanofi 500 micrograms en pols i dissolvent per a solució injectable

- Problema: actualment l'única presentació de levotiroxina intravenosa comercialitzada a Espanya és la de 500 micrograms i cal manipular-la per tal d'adequar la dosi a les necessitats del pacient.
- Tipus d'error: errors en l'ajust de la dosi, dosi incorrecta.

Bicarbonat 8,4% ampul·les 10 ml (1 M), de B. Braun; lidocaïna 2% ampul·les 10 ml, de Normon; i Inibsacain 0,5% - 1/200.000 ampul·les 10 ml, d'Inibsa

- Problema: presentacions molt similars.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

Noradrenalina® Combino Pharm 8 mg/4 ml

- Problema: el vidre no és opac tal com indica la fitxa tècnica i cal protegir les ampul·les de la llum.
- Tipus d'error: medicament alterat.

Resincalcio® sobres, de Rubió SA, i Movicol® sobres, de Norgine

- Problema: presentacions molt similars.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

ALGOPEDOL® 24% (sacarosa) EPMC PHARMA (comercialitzat a España per Bemascé Técnica)

- Problemes:
 - La tinta d'impressió utilitzada per a la serigrafia del lot i la data de caducitat s'esborra amb molta facilitat.
 - La mida reduïda de la lletra que indica la via d'administració oral.
- Tipus d'error: administració incorrecta.

Vacunes Vaxigrip®, Pneumo 23®, Diftavax®, Pentavac® i Varivax®, de Sanofi Pasteur–MSD

- Problema: presentacions molt similars.
- Tipus d'error: medicament incorrecte.

Versatis® 5% pegats de lidocaïna, de GRÜNENTHAL PHARMA

- Problema: presentació amb cinc unitats en un mateix envàs que obliga els hospitals a reenvasar-los en bosses unitàries, amb una caducitat de 14 dies.
- Tipus d'error: dispensació i administració incorrectes.

©2011. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut

Directora: Roser Vallès

Comitè Editorial: Tomàs Casasín, Gloria Cereza, Laura Diego, Maria José Gaspar, Carmen Lacasa, Marta Massanés, Glòria Oliva, Manel Rabanal i Laia Robert.

Conflicte d'interès. Els membres del Comitè Editorial declaren que no hi ha cap conflicte d'interès relacionat amb els continguts d'aquesta publicació.

Subscripcions. Podeu formalitzar la vostra subscripció al butlletí a través de l'adreça de correu electrònic **errorsmedicacio@gencat.cat** mitjançant la indicació del vostre nom i els cognoms, i l'adreça de correu electrònic on el vulgueu rebre.

ISSN 2013-3065

www.errorsmedicacio.org